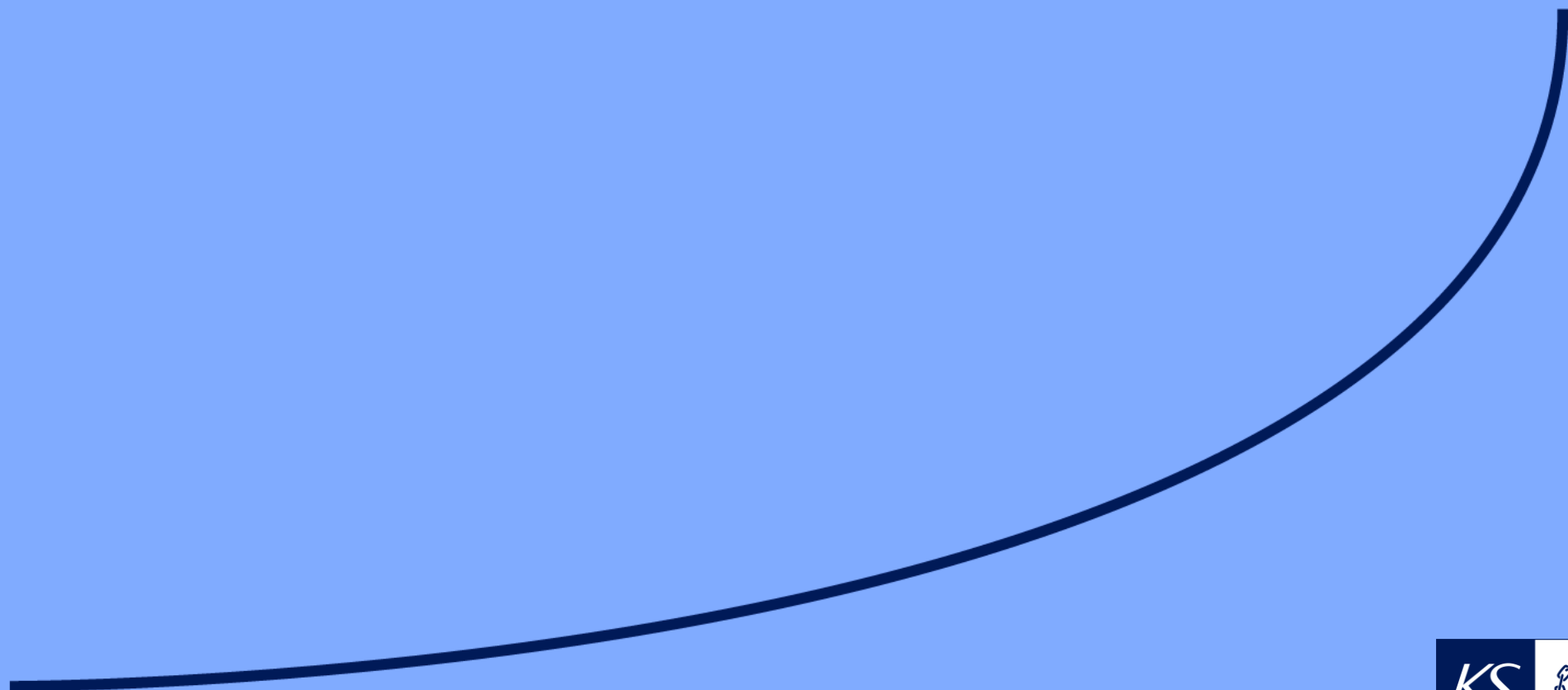

KS Folkevalgtprogram

27

23

Dagens temaer

Dag 1

1. Hvorfor ble du folkevalgt?
2. Hva innebærer det å være folkevalgt?
3. Samspillet de folkevalgte imellom

Pauser underveis. Lunsj kl. 12 15

23 ~ 27

Dagens temaer

Dag 2

4. Samspillet med administrasjonen

5. Mer om habilitet og arbeidsgiverrolle

Pauser underveis – lunsj kl. 13.00

Først og fremst;
Gratulerer med
valget!

23 ~ 27

Tidslinja

- Hvorfor ble jeg folkevalgt?
- Hvorfor søkte jeg jobb i kommunen?

Dette er kommunen

1

STYRE OG UTVALG

Listevisning

Bildevisning

Kommunestyret

57

Formannskapet

15

Hovedutvalg for arbeid, aktivitet og inkludering

13

Hovedutvalg for helse og omsorg

11

Hovedutvalg for kultur, idrett, frivillighet og bymiljø

11

Hovedutvalg for oppvekst og utdanning

11

Hovedutvalg for tekniske tjenester

11

Kontrollutvalget

7

Kommunens oppgaver og roller

- Være en demokratisk aktør
- Yte offentlige tjenester
- Drive samfunnsutvikling
- Utøve myndighet

Arbeidsgiver for de ansatte

23 ~ 27

Foto: Shutterstock

Hva er egentlig kommunepolitikk?

- Ta stilling til kommunedirektørens forslag?
- Holde orden på administrasjonen?
- Gjennomføre nasjonale føringer?
- Drive sentralt bestemt partipolitikk?
- Gjøre det folket vil at jeg skal gjøre?
- Drive tjenesteyting?
- Utvikle lokalsamfunnet?
- Utøve lokalpolitisk skjønn?

23 ~ 27

Foto: KS

**Hva innebærer det å
være folkevalgt?**

2

De folkevalgtes roller

Ordførers rolle

- Kommunens fremste folkevalgte
- Ansvar for den politiske arenaen
 - Møteleder
 - Setter dagsorden for politisk arbeid
- Hovedkontakt til kommunedirektøren
- Kommunens ansikt utad, døråpner
- Kan få myndighet til å treffe vedtak i hastesaker og i ikke-prinsipielle saker
- Kan få myndighet til å opprette utvalg
- Har tale- og forslagsrett i alle folkevalgte organer unntatt kontrollutvalget
- I kontrollutvalget har ordfører kun møte- og talerett

23 ~ 27

Hvordan ta folkevalgt lederskap?

Ny som folkevalgt og ny i kommunestyret

Diskusjonsoppgave

Hvilke politiske saker mener du er de viktigste de neste fire årene?

1. Bruk 3 minutter for deg selv og tenk gjennom spørsmålet
2. Ta en rask runde rundt bordet og hør hva hver og en av dere har tenkt
3. Drøft dette i gruppen i 15 min

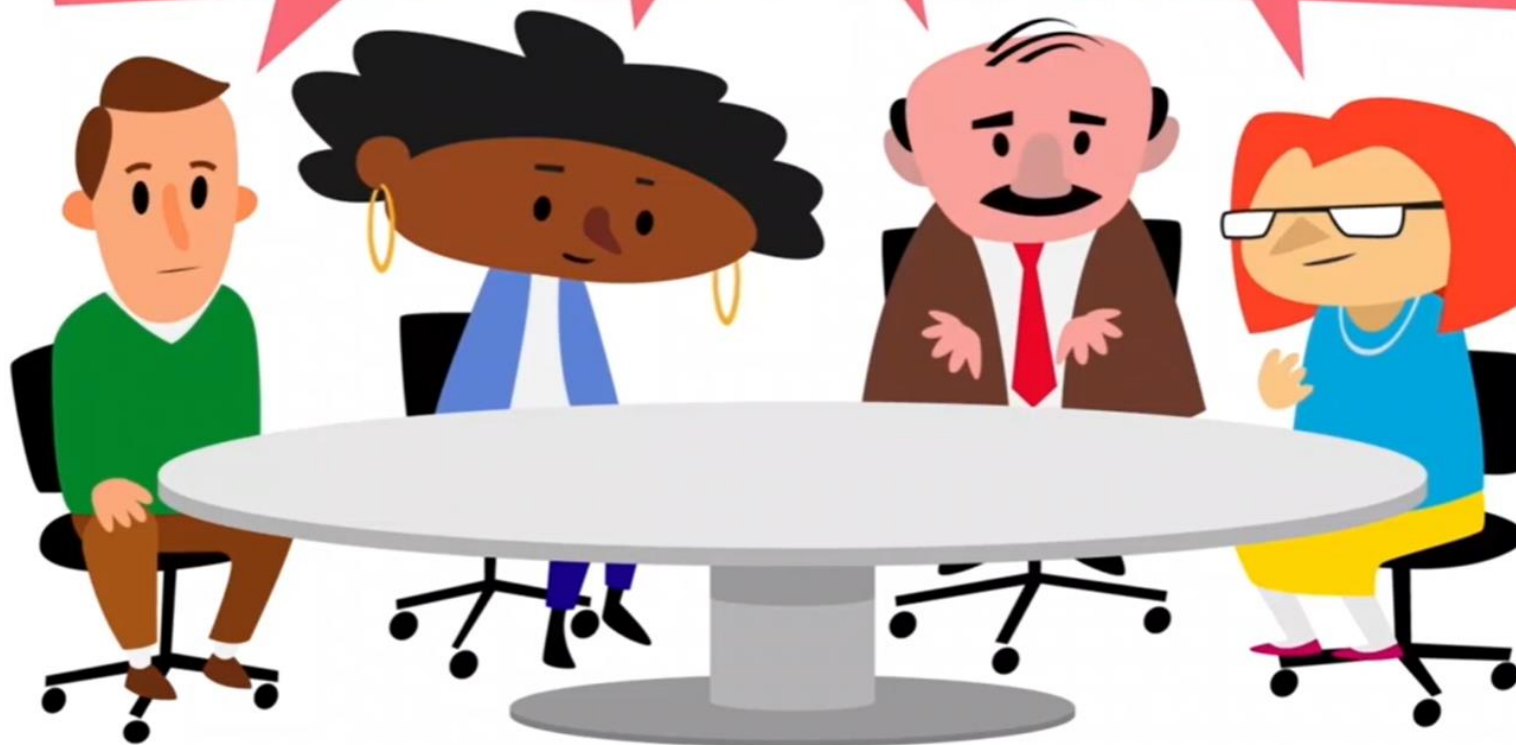

Diskusjonsoppgave

Administrasjonen diskuterer:

Hvordan kan vi legge til rette for at de folkevalgte kan ta lederskap?

PLANLEGGING

Kommunen er planmyndighet.

Kommuneplanen – et godt politisk styringsverktøy

- Overordnet og strategisk
- Veivalg og satsinger for kommunen
- Bør vedtas tidlig i perioden slik at vedtatt politikk kan realiseres
- Gir føringer for administrasjonen og andre planer
- Kobling til økonomiplanen

Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2040

- et godt sted å leve

Visjon: Et godt sted å leve

Verdier:

Nær

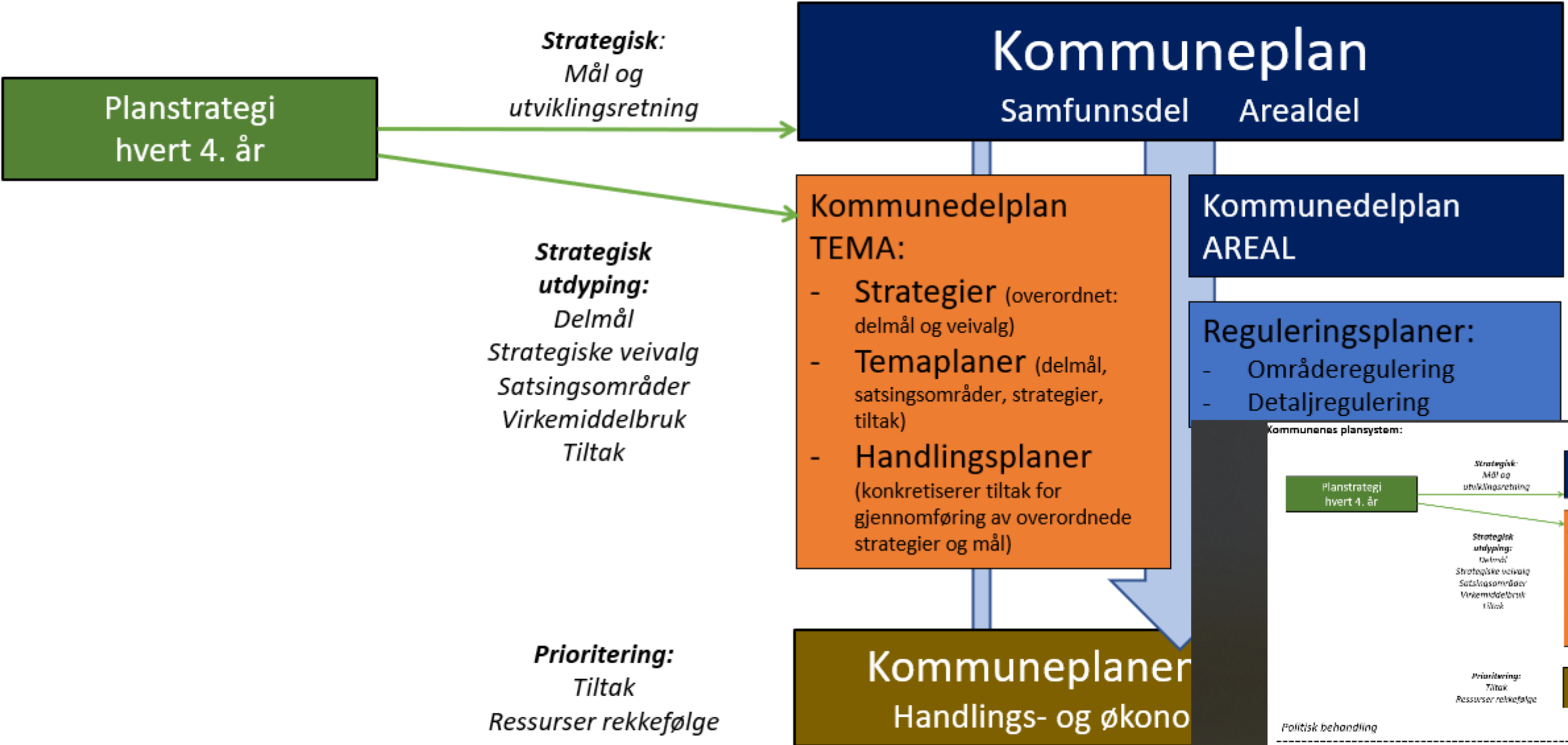
Inkluderende og

Nytenkende

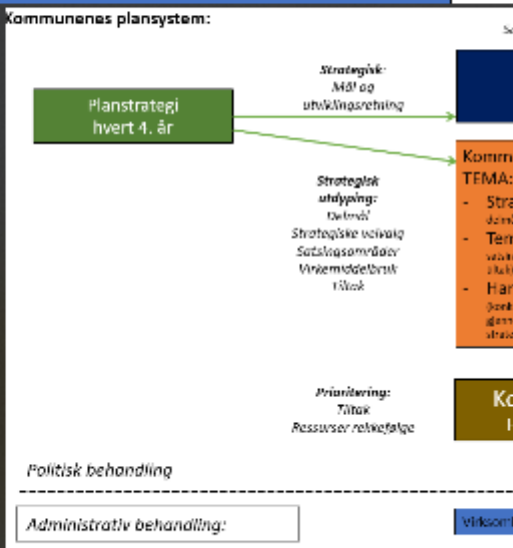
Kommunenes plansystem:

Samfunn/organisasjon

Areal og infrastruktur

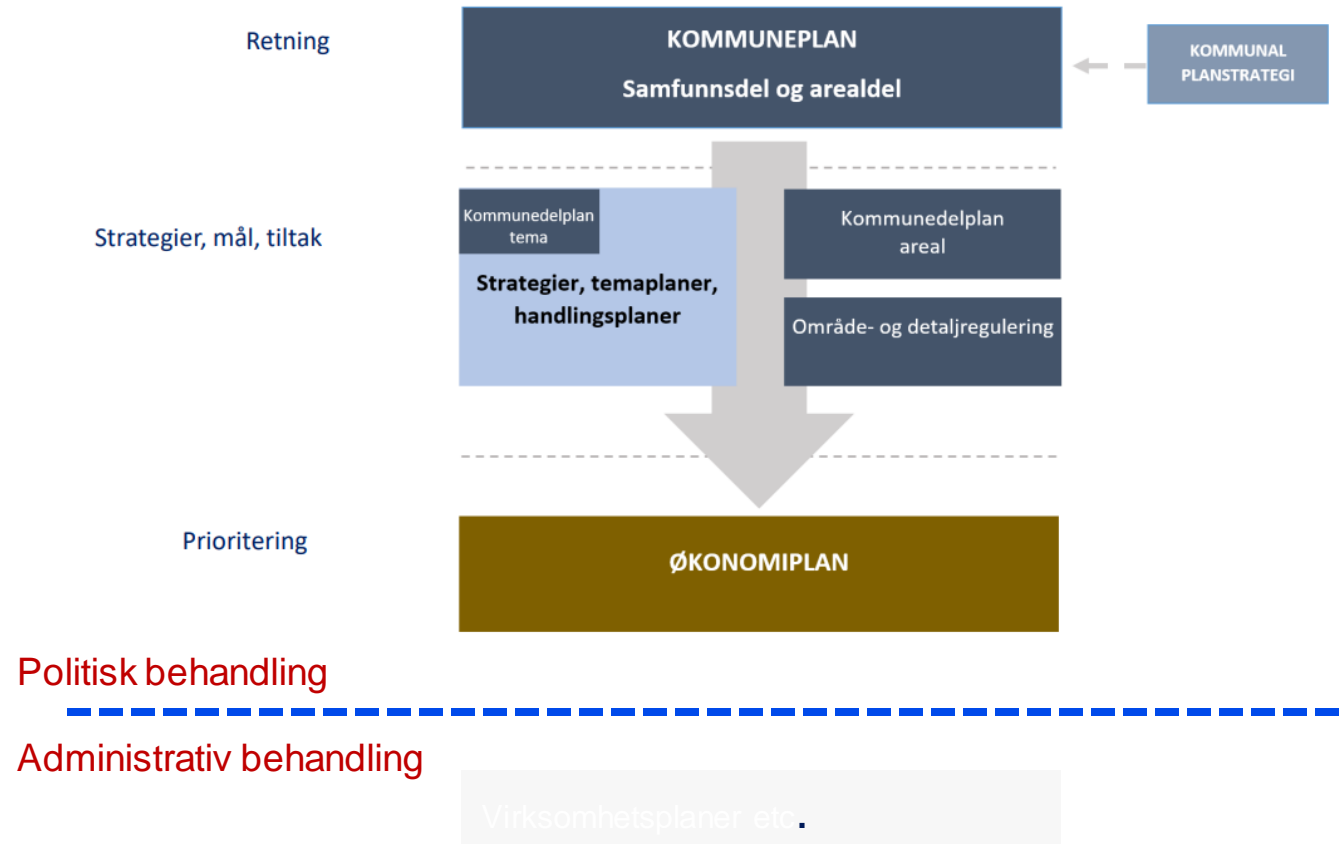
Politisk behandling

Effektivt kommunalt plansystem

- Arbeider sammen med valgperiodene: planstrategi: prioritering og ramme for samordning
- Klar arbeidsfordeling mellom kommuneplan og underliggende strategier, temaplaner, handlingsplaner: **sikre sammenheng mellom strategiske avklaringer på ulike nivåer**
- God kopling mellom samfunnsdel og HØP

«ARBEIDSDELINGEN» I DET KOMMUNALE PLANSYSTEMET

Planverktøykassens »rom« / typer planverktøy

KOMMUNESTYRE

FORMANNSKAP OG HOVEDUTVALG

KOMMUNESTYREMELDING

:

- Særskilt orientering om et samfunnstema eller saksfelt
- Ikke mål, strategi eller tiltak**

STRATEGI:

- Klart formål
- Utfordringsbeskrivelse
- Satsingsområder, veivalg, strategier
- Ikke tiltak**

TEMAPLAN:

- Klart formål
- Utfordringsbeskrivelse
- Mål (delmål)
- KAN ha satsingsområder og strategier
- Tiltak**

HANDLINGSPLAN:

- Tiltak** (ofte på flere nivåer: tiltaksområder + handlinger)

God oppvekst
og godt liv

Klima- og
miljøvennlig utvikling

Omstillingsdyktig
næringsliv

Attraktive byer
og tettsteder

Mangfold
og inkludering

Deltakende
innbyggere

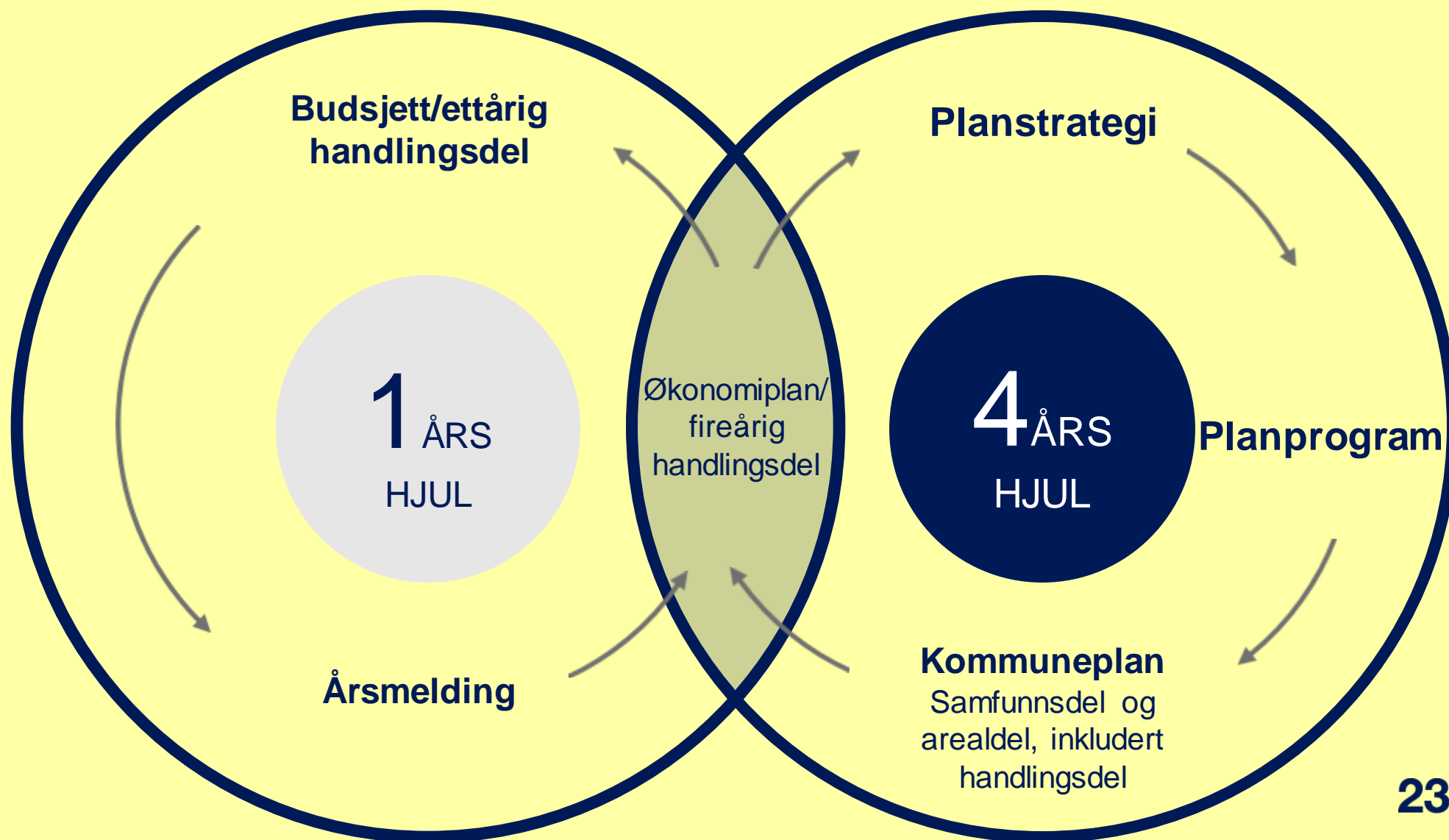

Vår samfunnsdel

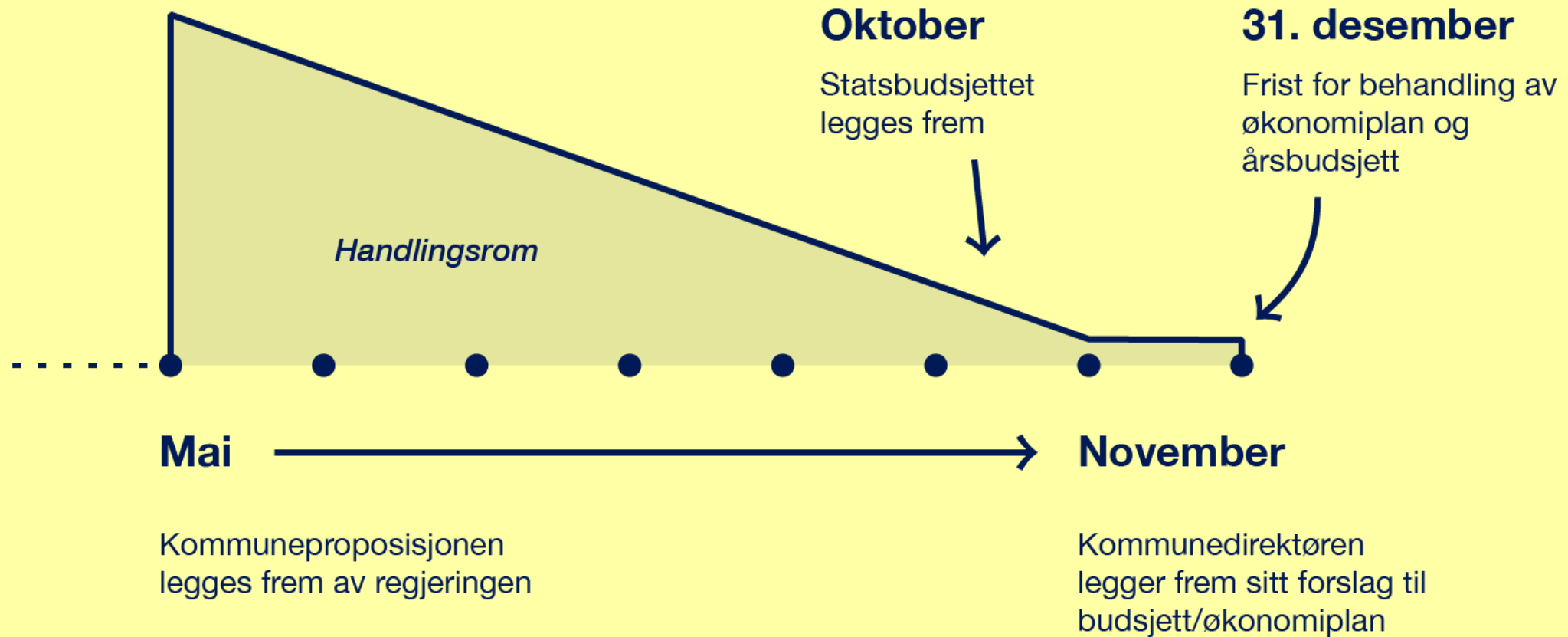
Er kommunestyret enig i hovedmålene og strategiene?

Hvordan skal dere jobbe for å nå de?

Planleggingshjulet

Handlingsrommet er størst når du starter tidlig

Hvordan få en sak på dagsorden?

- Rette en forespørsel til lederen i møtet
 - Spørsmål
 - Interpellasjon
 - Muntlig spørretime
- Fremme alternative forslag til vedtak
- Kreve å få en sak på saklista, ekstra kommunestyremøte
- Verbalforslag til budsjettet
- Kommunestyret/utvalgene som politiske verksteder

23 ~ 27

Foto: Siv Dolmen

Samspillet de folkevalgte imellom

3

Politisk kultur kan være så mangt

Foto: UK Parlament/Mark Duffy
[Lenke til filmen](#)

Foto: Peter Mydske/Stortinget

Hva skaper trivsel og motivasjon?

- Folkevalgte trives best dersom:
 - debatten er god
 - det er klare politiske skillelinjer
 - rollen som folkevalgt er klar
 - det er et godt samarbeidsklima
 - det er lett å sette dagsorden
 - vervet ikke er alt for tidkrevende
 - ... og de får utnyttet handlingsrommet

Hva kan påvirke kulturen i kommunestyret?

- Politisk klima
- Rolleklarhet
- Informasjon
- Ordfører/møtelederens rolle
- Saksbehandlingsregler i folkevalgte organer
- Politisk organisering
- Fysiske rammer

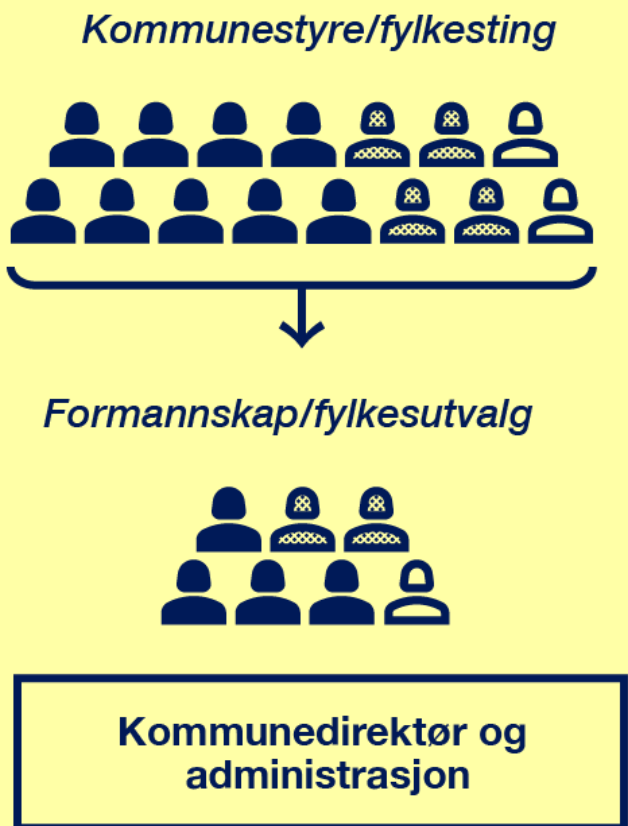
23 ~ 27

Foto: Siv Dolmen

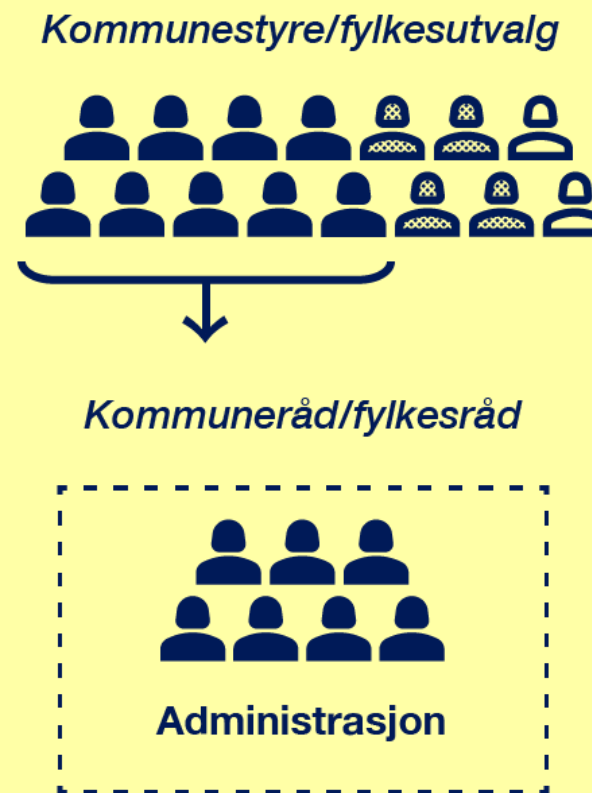

To styringsmodeller

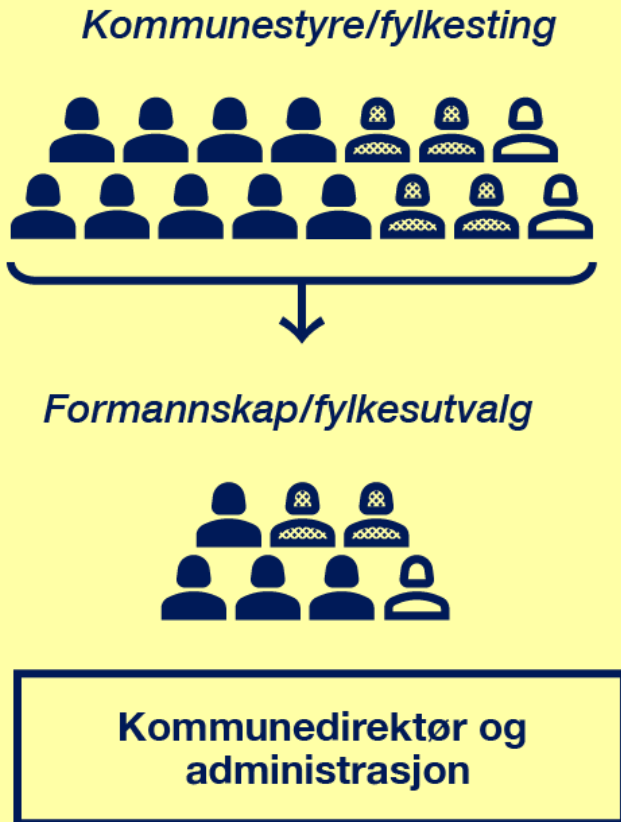
Formannskapsmodellen

Parlamentarisme

Formannskapsmodellen

- **Ideal: Kompromiss og enighet**
- **Formannskapet speiler kommunestyrets sammensetning**
- **Kommunedirektøren er ansvarlig for å utrede saker**

Formannskap eller kommuneråd – hva er forskjellen?

[Lenke til filmen](#)

Men klarer vi å leve opp til idealet?

- «Posisjon» og «opposisjon»?
- Gruppemøter – avgjøres mye på bakrommet?
- Streaming – snakker til et publikum?
- Kommuneloven – setter begrensninger på samhandling?

Refleksjonsoppgave

Innenfor formannskapsmodellen:

Hvordan kan man oppnå dialog og felles løsninger på tvers av politiske skillelinjer?

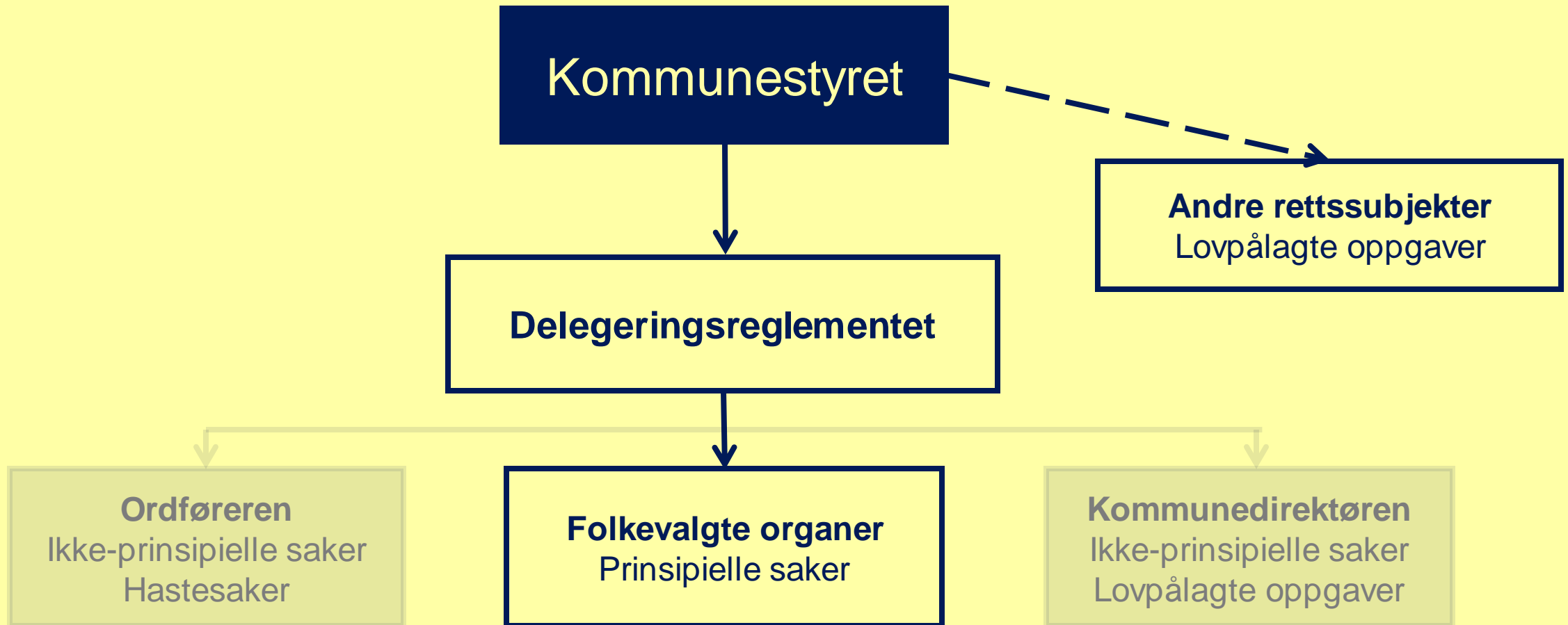
Refleksjonsoppgave

Snakk med sidemannen:

Hva har vært vanlig i vår kommune?
Hva kan vi gjøre for å engasjere hele kommunestyret?

Delegering gir tydelige oppgaver og ansvar

Gruppemøter

Hvordan vil vi ha det i vårt kommunestyre, og hva er vårt bidrag?

Dere skal forberede et innlegg på max 2 minutt som skal holdes på talerstolen

Diskusjonsoppgave

Hvordan kan administrasjonen legge til rette for gode, politiske prosesser?

Folkevalgt på sosiale medier

- Vi er folkevalgte hele døgnet – hva innebærer det?
- Hvordan omtaler du andre?
- Hvordan håndterer vi usakligheter mot andre folkevalgte?

Tips og råd for håndtering av hets på nett og sosiale medier

MEG SELV

- Opprette separate politiker-profiler
- Være rollemodeller i kommunikasjon
- Ta avstand fra uakseptable ytringer mot andre folkevalgte
- Melde fra om hets og trusler
- Følge forpliktelser i Valgløftet 2023

KOMMUNEN/ FYLKESKOMMUNEN

- Kontaktperson i kommunen
- Rutiner for håndtering og oppfølging
- Bedriftshelsetjeneste for folkevalgte
- Ta kollektiv avstand fra hatefulle ytringer og trusler
- Vedta «Valgløftet 2023»
- Åpenhet i politiske prosesser
- Dialogmøte mellom lokalaviser/politi og folkevalgte

PARTIENE

- Kontaktperson i partiet
- Ressursgruppe rundt politikere
- Rutiner for håndtering og oppfølging
- Bistå lokalpolitikere i kommunikasjon
- Forankre vanskelige saker i partiets organer
- Kurs om debattkultur

Samspillet med administrasjonen

4

Ett lag med felles oppdrag – ulike roller

Folkevalgte må spille på lag med administrasjonen for å løse kommunens samfunnsoppdrag.

Et godt samspill krever gjensidig respekt og aksept for hverandres roller. Tillit er helt sentralt.

Spill hverandre gode!

Kommunestyrets oppgaver og ansvar

Kommunestyret er det øverste organet i kommunen

Kommunestyret treffer vedtak på vegne av kommunen

Kommunestyret kan delegerere myndighet til å treffe vedtak til andre folkevalgte organer, ordføreren eller kommunedirektøren

Tiltak for god samhandling

- Godt politisk klima
- Omforent rolleforståelse
- Evalueringer av delegerings- og innstillingsreglement
- Gode rutiner for rapportering
- Når skal folkevalgte involveres?
- Tydelige vedtak
- Åpne samtaler mellom de folkevalgte og administrasjonen
- Samme informasjon til alle folkevalgte til samme tid

23 ~ 27

Foto: Siv Dolmen

Kommunedirektørens oppgaver og ansvar

Lede den samlede administrasjonen

Utrede saker som skal behandles i folkevalgte organer

Iverksette vedtak

Internkontroll og rapportering

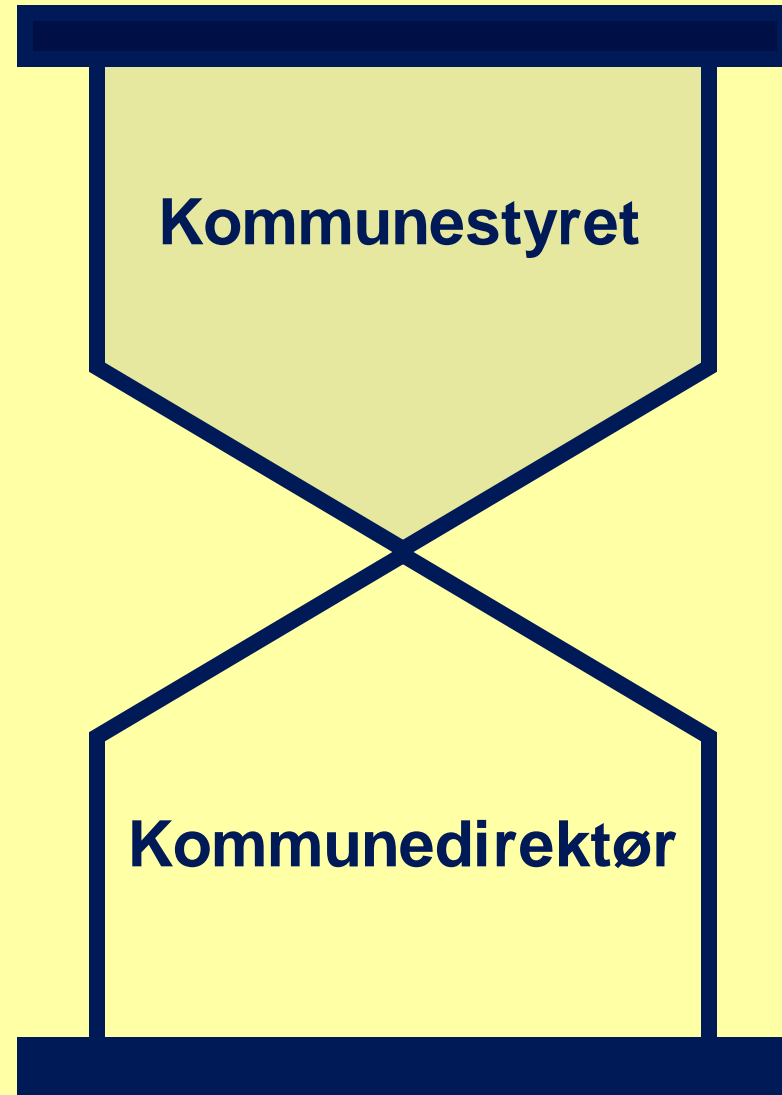
Kommunedirektørens lederrolle

Kommunedirektøren har et drifts- og samordningsansvar for

- tjenesteutvikling
 - organisasjonsutvikling
 - samfunnsutvikling
 - økonomistyring
- } Etter mål som kommunestyret setter

Ledelse handler også om å designe større prosesser og legge til rette for mestring, motivasjon og utvikling av kompetanse.

Noen ganger er skillet tydelig

På andre områder kan skillet være mer utydelig

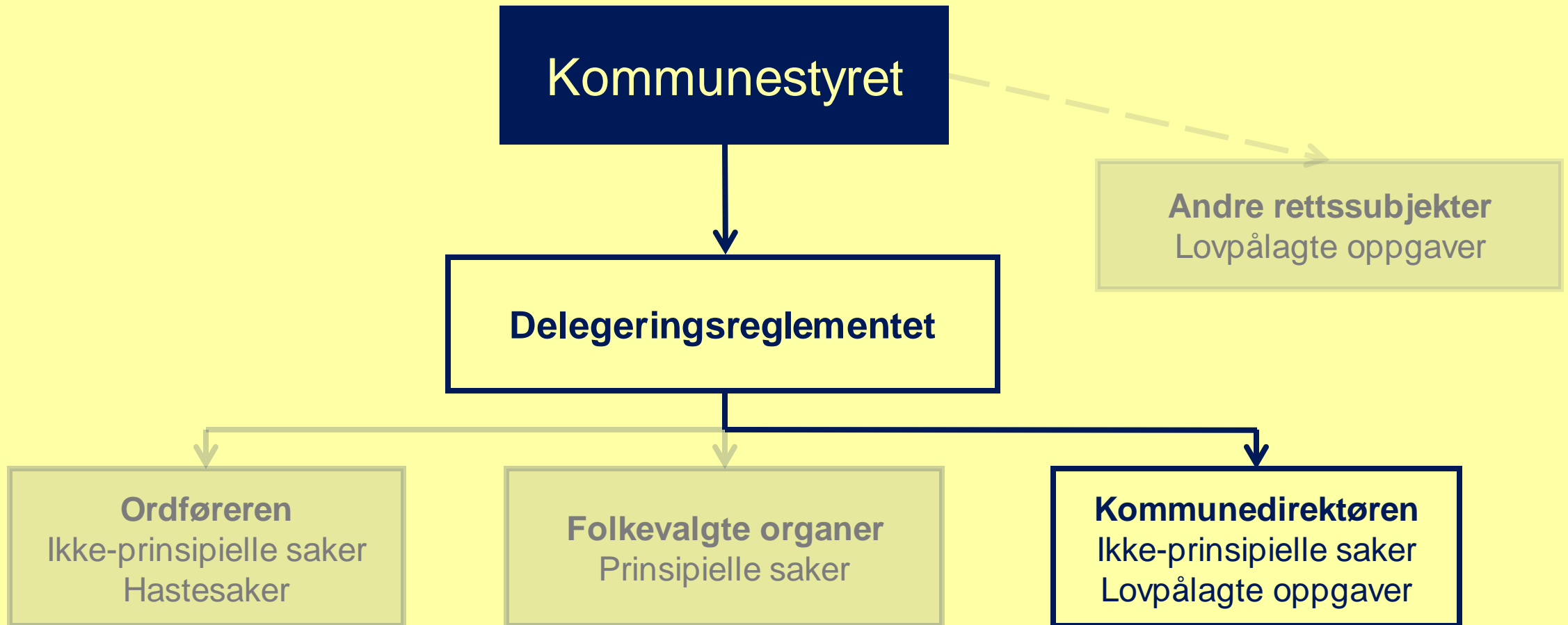
Kommunestyret

Kommunedirektør

23 ~ 27

Delegering gir tydelige oppgaver og ansvar

Forventningsavklaring

Folkevalgte

Hvilke forventninger har vi til administrasjonen for å få til et godt samarbeid?

Bli enig om tre punkter som kan løftes i plenum

Administrasjonen

Hvilke forventninger har vi til de folkevalgte for å få til et godt samarbeid?

Bli enig om tre punkter som kan løftes i plenum

Samtale mellom ordfører og kommunedirektør

Arbeitsgeberrollen

Hva innebærer kommunestyrets arbeidsgiverrolle?

[Lenke til filmen](#)

Kommunestyret som kollegium
har det øverste
arbeidsgiveransvaret for alle
ansatte i kommunen

Hvilke tanker gjør du deg om
kommunestyrets
arbeidsgiverrolle?

Hva innebærer kommunestyrets arbeidsgiverrolle?

Partssammensatt utvalg

- Obligatorisk
- Representanter for arbeidsgiver og arbeidstakere
- Kommunens arbeidsgiverpolitikk
- Løpende personalansvaret ligger etter loven til kommunedirektøren

Arbeidsgiveransvaret for kommunedirektøren

- Kommunestyret er arbeidsgiver for kommunedirektøren
- Ordfører et særlig ansvar, men må sikre bred forankring i kommunestyret
- Oppfølging av arbeidsgiveransvaret er viktig for å bygge tillit, få til et godt samspill og forebygge konflikter

Folkevalgt på sosiale medier

- Vi er folkevalgte hele døgnet – hva innebærer det?
- Hvordan omtaler du andre?
- Hvordan håndterer vi usakligheter mot andre folkevalgte?

Tips og råd for håndtering av hets på nett og sosiale medier

MEG SELV

- Opprette separate politiker-profiler
- Være rollemodeller i kommunikasjon
- Ta avstand fra uakseptable ytringer mot andre folkevalgte
- Melde fra om hets og trusler
- Følge forpliktelser i Valgløftet 2023

KOMMUNEN/ FYLKESKOMMUNEN

- Kontaktperson i kommunen
- Rutiner for håndtering og oppfølging
- Bedriftshelsetjeneste for folkevalgte
- Ta kollektiv avstand fra hatefulle ytringer og trusler
- Vedta «Valgløftet 2023»
- Åpenhet i politiske prosesser
- Dialogmøte mellom lokalaviser/politi og folkevalgte

PARTIENE

- Kontaktperson i partiet
- Ressursgruppe rundt politikere
- Rutiner for håndtering og oppfølging
- Bistå lokalpolitikere i kommunikasjon
- Forankre vanskelige saker i partiets organer
- Kurs om debattkultur

Inhabilitet

- Det kan være fare for at du vil opptre partisk
- Det er av stor betydning at folk har tillit til at folkevalgte opptrer upartisk
- Beskytter den enkelte folkevalgte mot utilbørlig press utenfra
- Ikke noe bekvemmelighetsflagg

Habil eller inhabil: hvilke regler gjelder?

Forvaltningsloven

- Automatisk inhabil
 - Part i saken
 - Nært slektskap/familie
 - Verge/fullmektig
 - Leder, styremedlem, bedriftsforsamling
- Andre særegne forhold
 - Fordel, tap, ulempe for en selv eller nære/kjære

Kommuneloven

- Som ansatt forberedt eller truffet vedtak i en sak
 - Inhabil i behandling av saker og klager
 - Habil i behandling av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi mv.
- Habil ved valg, fastsette godtgjøring ol.
- Fritak av personlige grunner

Skolenedleggelse

Kommunestyret har bestemt at administrasjonen skal utrede skolestrukturen i hele kommunen. Når utredningen er ferdig kommer den opp til behandling i kommunestyret.

Kommunedirektøren foreslår å legge ned 3 av 5 skoler og utvide de 2 som blir igjen.

To av kommunestyrerepresentantene er lærere i kommunen. Den første på en av skolene som er foreslått nedlagt og den andre på en skole som er foreslått utvidet.

Skolenedleggelse, forts

En annen politiker er leder av FAU på en skole som foreslås lagt ned og har gjennom hele prosessen uttrykt misnøye med kommunedirektørens forslag.

Er kommunestyrerepresentantene som er lærere habile til å behandle saken?

Er kommunestyrerepresentanten som er leder av FAU habil til å behandle saken?

Hvordan håndtere habilitet?

- Medlemmet har selv plikt til å vurdere sin egen habilitet
- Organet selv som avgjør, den som skal vurderes kan forklare seg, men ikke delta i debatten eller avgjørelsen
- Avgjørelse kan være gjenstand for lovlighetskontroll
- Hva gjør dere i gruppens behandling av den samme saken?

Foto: Mostphotos

Hva er rett og galt?

- Etikk er læren om moral
- Hvordan **bør** en handle
- Sentrale begrepspar:
 - Rett og galt
 - Tillatelig og utillatelig
 - God og dårlig
- For oss i kommunal sektor;
 - Hvordan bør vi handle/opptre for å opprettholde tilliten

23 ~ 27

Foto: Shutterstock

Rødt eller grønt lys?

Del 1

En stor bedrift i kommunen feirer jubileum og inviterer samarbeidspartnere/kontakter til festmiddag bekostet av bedriften. Bedriften inviterer også kommunens formannskap med ledsagere til middagen. Ordfører, varaordfører og flere andre takker ja til invitasjonen.

Er det greit eller ikke greit?

Rødt eller grønt lys?

Del 2

Den samme jubilerende bedriften har også virksomhet i Oslo. Bedriften inviterer flere næringslivsledere i kommunen samt ordfører og varaordfører med på Oslo-tur med en times orientering om denne virksomheten og deretter landskamp i fotball på Ullevål stadion med middag i VIP-lokaler. Ordfører og varaordfører takker ja til invitasjonen, men betaler reisen selv.

Er det greit eller ikke greit?

Rødt eller grønt lys?

Del 3

Uka etter Oslo-turen får ordføreren en henvendelse om at den samme bedriften ønsker å sette opp et nytt bygg på en tomt som delvis er dyrkbar mark, noe som krever dispensasjon fra kommuneplanen, samt tillatelse til omdisponering etter jordloven. Ordføreren svarer at hun vil få i stand et møte mellom bedriften, administrasjonen og hun selv for å se på mulighetene.

Er det greit eller ikke greit?

23

27

Evaluering

Gunvor Eldegard
Trond Lesjø

23

27

Takk for oss

KS ønsker alle lykke
til!

